

Մանգրամի Էֆեաք

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԻՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԷ

1866 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 5 ՃԻԻՄԱ ԻՐԹԷՍԻ

ՆԻՄԵՐՈ 193

Մանգրամի Էֆեաքը հաճախ 6 եանի սենեակ 300
նիւթէ վերելիկ, սենեակ գրքութի, բոլոր փարաք առաւի
իշխան օլաւադ, 200 զէ՛ օլաւադ, ալթը 100 զէ՛ օլա-
ւադ, վէ նիւթէսի առաւի 50 ար փարաքաթըլաճադ արը :

Իւանաթըն պէհեր սաթըլը իշին, պի-
րինճի տէֆաթա 5, իքինճի տէֆաթա 2,
վէ իւշիւնճիւ վէ սալիւ տէֆաթաթա 1
էր զուրուշ ալընաճադ արը :

Մէքթուլ վէ սալիւ, Պէյ-օղլու նաւ տօղրու-եռ տա-
467 նիւթէսի տէնտէ ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏ Թապաւ-
նէնտէ, Կարապետ 8. Փանոսեանէ կէնտէրիւնէք տի :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԹԵՒ

Տէվլէթի ալիւ թարաֆը ալիսինտէն
թէքրարէն փարիս սէֆիրի թայեին զըլը-
նան տէվլէթու Մէհմէտ ձէմիլ բաշա
հազրէթլէրի, բէնճէմալի հիւնիւ հու-
լաւի շէվթէմէվթուրի հապրէթի միւ-
լիւքեանէյէ շըգմադ շէրէֆինէ նայիլ օլ-
մուշ աուր :

Ձաթը հապրէթի թարաֆը էշրէֆի
խիւսթէթէնահիտէն, բաշայի միւլարի-
լէյ հապրէթլէրինէ Ֆէվզ էլ աուէ իւ-
թիֆաթ օլունտուգտան պաշգա, հազգ-
լարընտա տէքրար օլան հիւնի թէվլէճ-
ճիւհի շահանէլլինէ պիր ալեամէթի
ազիմէ օլմադ իւզըն, մուրասսա պիր գը-
թա սաաթ իհման պուրուլմուշ տուր :

ձէմիլ բաշա հապրէթլէրի պու կիւն
թրիւթէսթէ վարօրուլա սապալը մէմուրիւ-
նէթլէրինէ ազիմէթ իտէճէքլէր տիր :

Լէվանթ Հէրալտ շարշէմպի հիւնքի
նիւթէսինտէ, Պէյ-օղլու զապէթալա-
րընտան իքիսինէ, տէվլէթի ալիւ թա-
րաֆընտան պիրիսինէ 120 պին, վէ տի-
կէրինէ 100 պին զուրուշ իեանէ օլուն-
տուղուն եազմըլ օլունտուղուն, Գու-
րիէ տ'Օրիան աճէպա մէկքիւր զաղէ-
թալարտան պիրիսինէ քէնտիսի օլմաթ
հապրէթտա տախի Լէվանթ սուլի զաննա
զահիպ օլմադտա մը տըր տէյի սիւալ
իթմէքտէ տիր :

—Կէշէն կիւն, Լէվանթ Հէրալտա
թապուլ նէշը օլունտան կիրիտ զայլէսի հա-
վատիւլէրինէ պազըլարընտա խիւսթ վար-
աթը թէօհմէթիլէ, Պապը Ալիտէքի մաթ-
պուաթ Գոմիսիօնտէն տապէթ օլուն-
տուղունտա պիլտիրմիշ իտիք :

Էթօալ տ'Օրիան պու հապատիսի եա-
պարադ, Մաթպուաթ գոմիսիօնտա ալա-
լարընտան իսիմէրինի շու աթիտէքի սու-
րէթտէ, եանի մաթպուաթ միւտիրի

Յովհաննէս Էֆէնտի Սազըզ, միւքեա-
թէպաթը Էճնէպիլէ մէմուրիսինտէն Մ.
Բարնէս, Գոսթաքի Էֆէնտի, վէ քէզա-
լիք խարիճիլէ գալէմինտէն պիր մէմուր-
տան միւլէքքէպ օլտուգլարըն պէեան իլէ,
ճիւմէսինտէն տախի Նէզարէթի ճէլիլի
խարիճիլէնէ միւլթէալիզ պուլունտուգ-
լարըն իշարտէն սանրա, շու զիյրտէքի
քէնտի միւլթալաւաթըն տախի իւալէ իւ-
լէմիշ տիր :

«Միւրաւորմըզ Կաթան մէկքիւր մէճ-
լիսին հուգուգուտա գարշը սէյլէմէք օլ-
մաեթա, իւլա գոմիսիօնտա մէկպուր ալա-
լարընտան քիմիլտէն միւլէքքէպ պուլուն-
տուգլարընտա իսթանպուլ Էհալիսինէ իտ-
պէր վիրէրէք, քէնտի թարաֆըմըզտան
հիշ պիր միւլթալալ իւալէ իթմէքսիլին,
օլ պապտէ լաղըմ կէլէն մուհաքէմէյի Է-
հալիլէ թէլը իթմէքտէ տիր :

«Լէվանթ Հէրալտըն միւտիրի եանըլ
հապատիս նէշը իթմիշ օլմասը թէօհմէ-
թիլէ մուհաքէմէն տապէթ օլունտուլ
տուր : Իմտի, շիմտի պիլ սիւալ իտէրիլ
քի, նէ՛ սէպէպէ մէպնի Գուրիէ տ'Օրի-
ան, Լա թիւլըքի, ճէրիտէյի Հապատիս
վէ սալիւր բէսմի զապէթալար, «Կիրիտ
զայլէսի պիլթմիշ, վէ սալիլի հալ իտ-
տէսի իլլէմիշ տիր » տէյի իւան իլլէմիշ-
լէր իքէն, այնի սուրէթտէ մուհաքէմէ-
նէ շաղըլմամըշար տըր, մէկէրէն ծնը-
լըն եաղըլըլարը տախի եանըլ տէյիլթի-
տիր : Մէկքիւր զապէթալար պէյլէ եան-
լըլ հապատիսաթ տէրճ իթտիլլէրինտէն,
շու զայլէնին տէֆիլլէ, ասայիլի հալին
սահիհէն իտտէ իթտիլի թադտիրտէ
տախի, Էհալիլին իթմիտա իթմէմէսինէ
պիր սէպէպիլլէթ վիրմէք տէյիլթիտիր :

«Պունտանտա գաթինալար, զաղէ-
թալարըն պէյլէ սըզըլըլըլմամսընտան
մազսէ՛տ նէ տիր, աճէպա աղըլարըն

պաղաւաճմըլար : Աճէպա Հիւքիւմէթի
սէնիլլէ, եէնի Մաթպուաթ նիպաճիս-
մէսիլլէ իհման պուլունտուղու ճիւքի
պիր սէրպէսիլլէթ զոմնրտա նէտամէ՛թ
մի կէթիլմիշ տիր : Աճէպա զապէթալա-
լըն զըտտ սէյլէմէլլէրինի մէնն իտէրէք,
քէնտի հարէքէթլէրինի հէր նէվի տիգ-
գաթ ու միւլթալաւաթտան արի՛մի գըլ-
մադ միւրաւորնտա տըր :

«Էկէր հիւքիւմէթի Սէնիլլէնին միւ-
րաւոր պու իտէ, պուրի պունտան սանրա
պիրիմտէ գանդի թարիլի թուլաճաղըմը-
լը պիլթմէմիլ իշին, Էվլէլինտէն իթա-
րընա հիմմէթ պուլըլմալ տըր :

Էթօալն պու միւլթալաւաթըն հազգ-
լը օլունտուղուն իգրարտէն սանրա, պիլ
տախի քէնտի թարաֆըմըզտան շունու
պէեան իտէրիլ քի, Էկէր Լէվանթ Հէ-
րալտ, պիր նիլլէթի Ֆասիտէյէ մէպնի,
խոսսէթէն եալան եանըլ հապատիսաթը
իճատ իլէ նէշը իլլէմիշ իտէ, հէմ մու-
հաքէմէյէ չուղըլմասը, վէ հէմտէ իճապ
իտէն ճէզանըն թերթիլ օլունտուլ հազ-
գանիլլէթ ու Էլլէմիլլէթտէն տիր,
եօխսա, Ֆիլան Ֆիլան զապէթանըն Ֆի-
լան Ֆիլան հապատիսի եալան իմիշ եա-
խոտ եանըլ իմիշ տէնիլլէրէք թապիլիզ ի-
տիլթէսի հէմ ճայիլ աէյիլ տիր, վէ
հէմտէ պիլհուտէ պիր շէյ տիր : զի-
լա, զապէթալարտա եալան եանըլ հի-
պիր շէյ պուլունտուլ տիմէք, զաղէ-
թաճըլարը պիրէր մէլայիլ, վէ զապէթա-
լարը տախի պիրէր ալահանի իլհամ եէ-
լինէ գոյմադ տըր : հալ պուլլէ, նէ զա-
պէթաճըլարտա եանըլմալըլըլու հու վէ
հիլթմէթի վար տըր, վէ նէտէ զապէթա-
լար սէմալի պիր գալէմ իլէ եաղըլմադտա
տըրլար :

Նասըլ քի Ֆուրսաթ եաթթէ օլտուգ-
ճա խալիսանէ իթաթար իթմէքտէյիլ, շու

միւսնասեպէթիւ թէքարբէն ինթարիտէ-
րիզ քի, մէմալքիմիդին մամուրիսեթ
ու սէաթէթի հալի իշին, հէր շէյտէն զե-
եաթէ, պաշ լըճա պիր շէյ եքսիլմէքտէ
տիր, եանի սէրպէսթճէ տիւշիւնմէք,
եազմազ, օգոււմազ վէ սէյլէմէք, պու
սէրպէսթիւք քէմալ մէրթէպէյէ իրմէ-
տիրքճէ, տաղ, թաշ վէ տէնիպէրիմիդտէ
հիսապարզ արթուն քիւլէյէրի պուլուն-
ա, միլիօնարճա ասկէր սիլաճ վէ տօ-
նանմալարմըզ օլա, է հալիմիզ ճէհալէթ-
տէ գալտըզճա, էրնէ նաֆիլէ երնէ նա-
ֆիլէ օլաճաղընա շիւքհէ եօզ տուր:

Պիր միլէթ վէ տէվէթին ազամէթի,
էհալիսինն սայրսընն չօգլուղունա թա-
պի տիր, վէ էհալիսին սայրսը տախի, օ-
գոււմազ, եազմազ, տիւշիւնմէք վէ սէյ-
լէմէք պիլէնէրին սայրսընա թապի տիր.
շէյլէ քի, պիր տէվէթին 40 միլիօն էհա-
լիսի օլուպտա, եալընըզ պիր միլիօնու սէյ-
լէտիկիմիզ խասսէլէրէ մալիք պուլունուր
իսէ, ապը էհալիսի անճապ պիր միլիօն
նապարըյա տախի նապար օլունմազ ճա-
լիզ տէյլի տիր. զերա, կէրիտէ գալան
39 միլիօն ճահիլէրին, մէյքիւր պիր մի-
լիօն իւղէրինէ պիր պարը սաղըրի սսեքլա-
րոզ, սէրվէթ ու գուվէթինէ պիր մա-
նիի ապիմ օլաճաղընա շիւքհէ եօզ տուր:

Պու սահիհէյլէ գանտըրմազ իշին,
էյլէ պիր թաղըմ ազլի մանէա վէ պիւր-
հանլարա իհթիեաճ օլմաեղպ, իլա թէճ-
րիւպէլէրի կէօլէրիմիզ էօնիւնաէ պու-
լունմազտա տըր. իշթէ Ամէրիզա, էֆ-
քեար սէրպէսթիւթինն սայէսինտէ,
եէթմիշ սէքսէն սէնէ պարթընա շու-
շիմօրիքի ազլ ու ֆիքրիտէն խարիճ ազա-
մէթ ու գուվէթի քէսպ իտէպիլմիշտիր,
իշթէ Բրուսես սօն մուհարէպէտէ, քէն-
տի էհալիսինն հիւնէր ու սանաի վէ ու-
լունու մալիւմաթը սայէսինտէ, մէմու-
լին զայրի սուրէթտէ պիր ֆիւթուհա-
թա մուվաֆիազ օլապիլմիշ տիր. իշ-
թէ ինկիլմէրրա էֆքեար սէրպէսթի-
եէթինտէն հիշ պիր զարար կէօրմէտիք-
տէն պաշգա, բէք չօգ տէվէթլէրէ պիր
ալթուն վէ զէնիլնիք մէրքէզ ու մախգէնի
վէ ֆէվզ էլաթէ ազամէթէ նայիլ օլմուշ
տուր. իշթէ Թրանսա չուհա մէքթէպ-
լէրէ մալիք իքէն, մէարիֆ նապըրարը
հէր կիւն ամէքթէպ տէյի պաղըրտըզ
միսիլու, քեաֆֆէյի ալիմէրի վէ վա-
թանքէրվէրի տախի «մաթպուա» թ,
թէֆէքքիւր վէ միւքեալէմէ սէրպէս-
թիլէթի տէյի նիտա իթմէքտէ տիրլէր:

Իմտի, պէյլէ օլտուգտա, շու սէր-
պէսիլէթին պիլիմ իշին նէ գառար
զեեաթէ էլգէմիլէթի պուլունմաթըն
հիւքիւմէթի Սէնիլէնին նիլէթի խալ-
րիլէսինէ իհալէ իտէրիլ:

— Տիւնքի Լէվանթա օգոււտուղու-
նա կէօրէի մէքքիւր զալէթանըն սահի-

պի վէ պաշ մուհարիլի օլան Մ. Մա-
գօն բէնշէմպիհ կիւնիւ Մաթպուաթ
գօմիսիօնունա կիլմիշ, վէ մէքքիւր գօ-
միսիօն հէմ միւտտաի վէ հէմտէ հաքիմ
սըֆաթըյա, կիլիտ հաղգընա տէրճ
իլէմիշ օլտուղու եանլը հալաթիսաթըն
պէեանիլէ պէրապէր, մաթպուաթ նի-
զամնամէսի ահքեալընճա լաղըմ կէլէն
միւճապաթըն թէրթիպ իտիլէճէկին տա-
լի ինթար իլէտիքտէ, Մ. Մագօն թա-
րաֆընտան, քէնաթի զաղէթաթ եէնի նի-
զամնամէտէն էվէլ պաշլամըշ օլուպ, վէ
հէմտէ պա իրաթէյի մախսուսէ միւսա-
տէ օլունմուշ օլմաթ ճիհէթլէ, գօմիսի-
օնու մէգպուրուն հիւքմիւնիւ զապուլ-
իտէմէյէճէկի, վէ պաշգա պիր գօմիսիօն
հուղուրունա մուհաքէմէ իտիլմէթինն
էլգէմիլէթի, վէ եաղընը հալաթիսա-
թըն թէֆթիշ ու թահգըզը զըմընտա,
եա հիւքիւմէթ թարաֆընտան, վէ եա-
խօտ պիրիսի քէնտի, վէ տիկէրի գօմիսիօն
ճանիպիտէն, վէ մէսալիֆաթը քէնտի
թարաֆընտան թէտիլէ օլունմազ իւղըն
Գանտիաեա իքիւնէֆէր միւֆէթիշ կէօն-
տէրիլմէսի թէքիլէֆ օլունմուշ իսէտէ,
գապուլէ շաեան կէօրիւմէյէրէք, բաղար
իլթէսի կիւնիւ թէքարբէն պաղըրմաթը-
նա գալար վէրիլմիշ տիր:

— Գօգան թարաֆընտա օլան Պիլան-Քէօ-
եիւ գասապաթընտա էհալի թարաֆըն-
տան ասաթիլի նիղամիլէի միւլիւքեանէ-
եէ գարշը վուգու պուլան հարաքեաթը
իսեանիեէտէ, ֆըրգալի իսահիլէ գու-
մանտանը ճանիպիտէն վազը օլան իշար իւ-
գէրինէ Տէվէլի գազաթը միւտիլի էմիս պէյ
պէշ ալթը եիւզ մրգաթըն նէֆէրի ամմ
ասաթիլիլէ օրաեա կէլէրէք, իպրաղը
պէսալէթ վէ զայրէթ իլէտիլի, վէ միրի
միւմալիլէյհին կէլէն սէնէքի հատի-
սէտէ տախի, հիւանի խըտմէթ վէ եա-
րարըզը միւշահէտէ գըրնմըշ իտուկի,
մահէլլինտէն վուգու պուլան իշարտէն
անլաշըմըշ, վէ պու պապտէ թահսինի
հալի մահէլլինէ էմիլնամէի սալիլ ճէ-
նապը վէքեալէթէնահի թէսթիլ Գը-
լըմըշ տիր:

— Կէլէն կիւնիլէր Մանղումէմիդտէ,
միլէթիմիլի իշինտէ, քիլիսէմիլին իսահի-
լի, ալթիզ վէ սաթէ հալինէ վազ իտիւ-
մէսի հաղգընտա կիլիլէթ թէֆէքքիւր-
լէր օլունուպ, վէ պիլիլէթէ քէսանըն
շու էֆքեարա զահիպ պուլունմալարըն
սիւալ թարիլիլէ պիլաթիլիլ իտիլ:

Պիլ մէյ քիւր էֆքեարըն կիւնտէն
կիւնէ քէսպի ազամէթ վէ էհէմիլիլէթ
իթմէքտէ օլտուղուն իշլթմէքտէ իտիլի-
սէտէ, պէյն էլ էհալի սահիհէն օլ մէր-
թէպէ էհէմիլիլէթ պուլունմազտա օլտու-
ղունու պիլմէզ իտիլ: Հալ պուլէ, մէյ-
քիւր հալաթիսի նէշ իտէլիտէն պէրու,
չօղար իւղէրինտէ կէօրիւմէպիլմէսի իհթիմալտէն

հիշ վէ զայրէթ, վէ նիլէլէր թարաֆըն-
տան օլ պապտէ պիլգտէն իսթէնիլէն մա-
լիւմաթ, սահիհէն սէյլէրիլ քի, թէ-
աճիւպի աղիմիլիլ մուճիպ օլմուշ
տուր. շէյլէ քի, պիլգճէ, էյլէ պիր շէ-
յէ սահիհէն թէշէպպիւս օլունուպ մէյ-
տանէ չըգտըղը թագտիրտէ, թագտիր ու
թահսին իլէ հէմէֆքեար օլմաթըզ,
հէման բէք ազ տէլիգանը գալաճազ տրր
տէյէ պիլիլիլ:

Կէրէք թահիլիլէն վէ կէրէք իսանէն
օլ պապտէ մալիւմաթ իսթէնիլէրէ,
միւմքին մէրթէպէ թօքլաթըմըզ մա-
լիւմաթա նէզարէն խապէր վէրիլիլ քի,
էկէր եանլըշ տէյլիլ իսէ, պու նիլէթին
իլէրուտէ իճրաթընա րէհպէր օլմազ իւզ-
րէ, Լուսաւորշեան իսթիլէ կիլիլ պիր
ընկերութիւն պուլունուպ, մէքքիւրըն
կերութիւնուն տգալարը շիմօրիքի հալ-
բէք մահսուտ պիր հալտէ պուլունմազտէ,
վէմէյտանէ կէթիլիլէճէք օլան ալթիզ վէ
սաթէ քիլիսէնին ային ու առալէթլէրինի
հալի պիր քիլթապ գալէմէ ալմազտա, վէ
եաղընտա թապ ու նէշ իթտիլմէք մազ-
սէտիլտէ պուլունմազտա իմիշ:

Մէքքիւր ընկերութիւնուն մագսէտի
Գաթօլէք, Բրօթէթան վէ եախօտ Բում
քիլիսէսիլլէ պիրլէշմէք կիլիլ շէյլէր օլմա-
եղպ, իլա, պիլգալթ Լուսաւորշեան
քիլիսէմիլտէն, սայիր քիլիսէլէրտէն սօն-
րատան կիրմիշ օլան պիր թագըմ զայիտ
ային ու առալէթլէրին տէֆիլլէ, ալթիզ վէ
սաթէ հալինէ վազ իթմէքտէն, վէ րուհանի
իտարէյի քեաթիլէն ճիսմանի իտարտէն
աեըմազտան, վէ միլէթի շիմօրիքի խա-
րապիլլէթին մուճիպ օլունու րուհա-
նիլլէ գարընըզ ճիսմանի վէ նէ իտուկի
պէլլիլիլ պիր իտարտէն գուրթարմազ-
տան իպարէթ իմիշ:

Պիլիմ աղլէն պուլունուշումուզա նէզա-
րէն, մէքքիւր ընկերութիւնուն միւլէս-
սիլլէրի, եէնիտէն թանգիմ օլունմազը
պէքլէնիլմէքտէ օլան Մահմանաղրութիւն-
տան տախի պիր իլի իւմիլլէրի պուլուն-
մաթընտան նաշի շու խուսուսա թէ-
շէպպիւս իթմէքլէի ճալիլ կէօրիւլլէր
օլմալը տրր:

Մէքքիւր ընկերութիւնուն միւլաթը
հասը օլուպ օլունմաթաղըն, վէ միլլէ-
թին տէրտիլէ սահիհէն պիր տէրման եա-
րուպ եաթամաթաղընը պիլմէյիլ. լաքին
շուլու բէք իլի պիլիլիլ քի, եէնի չըգա-
ճազ օլան Մահմանաղրութիւն ահքեա-
մընճա տախի (էկէր օտա չըգաճազ իսէ),
էկէր առաջնորդըլաթը շիմօրիքի կիլիլ
պիր թագըմ էհիլլէթ սիլ վէ լիսաթաթ-
սըզ րահիլլէր էլիտէ գալաճազ իսէ, է-
կէր միլլէթ մէմուրլինի քէլ էվէլ պաթի-
հալա խըտմէթ իտէճէք իսէ, վէ էկէր
քիլիսէճէ էլգէմիլլէթ տէն օլան խալահաթ
իճրալէ կէլմէյէճէք իսէ, միլլէթճէ հիշ
պիր իլիլլէ կէօրիւլլէպիլմէսի իհթիմալտէն

օլամանաճաղընտան, էջլէ պիր ընկերու թիւն զահիրէ չըգարագ ճիւղի պիր սէ մերէ կեօթերէ պիրտիկի թափարտէ բէք չօգ էհալինին օրանա ազընաճաղը, վէ պու սուրէթտէ միլէթտէ պիր պիւ յիւք Ֆըրզա տահա բէյա օլաճաղը իհ թիւնալի գափիտէն տիր: Իմտի սրբազան պատրիարք հայր հաղըթլէրինին նաղա ըր տիգգաթլարընը պու խուսուս իւզէ ըրինէ խալիսանէ տափէթ իտէրիգ: . .

— Կէչէն կիւն Չէյթին չօրպաճըլարը թարաֆընտան չէ հիւ բօսթաաթլա, Գա թօլք քիլիսէսինէ տաթիլ օլաճաղընտան տայիր կէօնտէրիլի տիր զանն օլուսան պիր մէթթուպուս սուրէթինի Մէճմուս տան ալարագ պէնան իլէմիշ իտիք: պատէհու Մասիստէ օգուստուղուս կէօրէ, միւմալիէյ չօրպաճըլարըն էջլէ պիր շէյտէն խապէրտար օլմաթըլա ըր անլաշըմըշ տիր:

— Օրթա քէյտէ գօլէրտան վու լուսուշ օլանլարտան պու հաթթա պիր քիլի տահա վէֆաթ իտիլ, վէ եէնի տէն պիր քէս տալի թուլթուլուղու իշիտիլի տիր:

— Լէվանթա օգուստուղուս կէօ լէ, Ալթըրիա բօսթաաթլ Նոյեմբեր իպ թիւտանտան իթիպարէն, զագէթալա որն իւճրէթինի զեհատէսիլէ թէնգըլ իլ լէմիշ տիր: շէյլէ քի թիւրքիանքն հէր թարաֆը իշին օլուսուղու հալտէ 13 տիր հէմինէ 3 սօլտի (12 վարայ) Ուլահ Պուզ տան վէ Ալթըրիա իշին 4 սօլտի, վէ ին Ֆիթէրրա իշին 10 սօլտի թէալիյէ օլու նաճագ տըր:

Պու խուսուս տիգգաթլա շանան տըր, Մանգուսէմիդին 3 նիւսիւսի թամ 13 տիրհէմ կէլթէթտէ օլուսուղուս, Ալթըրիա բօսթաաթլա կէօնտէրիլիլի հալտէ 12 վարայ վերմէմիլ լաղըմ կէլիպ, հալ պու քի քէնտի բօսթաաթլ իլէ կէօն տէրտիլիլիլիլի 13 վարայ վերմէմիլ իլ թիգա իթմէթտէ տիր:

Քէնտի բօսթաաթլըն պէյլէ պու հալը օլմաթը, վարիտաթլ տէվէթճէ գա թարը օլուսուղուս պաշգա, մէմալթիլիլի իշին պիրինճի տէրէճէտէ էհէմիլիէթ տէն օլան ուլուս ու մալիւմաթ նուրլա ըր իթէն, էճնէպի բօսթաաթլտան պիր գաթ գիւստէ իւճրէթ իթթէնիլմէսի իսէ, զուլմէթի ճէհալէթին չօգ վագըթ տա հա սէֆալէթ ու խարապիլիէթիլիլի մուճիպ օլմաթըն միւսաաա տէ իթմէթ տի մէք տիր:

Պիղճէ, էկէր վաթանըմըն սէվէր ի սէք, էկէր միլք ու միլէթ վէ տէվէ թիլիլիլի էմիլ թէգատուլմ, իսլահաթը լաղըմ, վէ թէնիլիլի էֆթեարը ամմէ, վէ պինսէն ալէյս սէատէթի հալինի ար զու իտէր իսէք, քիթապէթին իլթուլէ

մէսի, վէ օգուստուղուս չօղալմաթը պրմ նընտա, հէր նէվէ թէշվիգաթ վէ Ֆէ տաթեարըն մասրուլ վէ հիմմէթ պուլ լուլտուղուս պաշգա, թիւրքիտա վէ թիւրքիա էհալինին իսթիմալ վէ իս թիֆատէ իթթիլի լիսանլարտա թապ ու նէշր օլուսան քիթապ վէ զագէթալա տան աալա բօսթա իւճրէթի ալընմալա լը տըր:

Պու մէսէլէ, միլքիլիլիլի էն պիւլիլք պիր մէսէլէ օլուսուղու հալտէ, նէզտի Սալթանաթը սէնիլիլիլիլի, քէնտիլէ լայրգ օլան մէվգըլի հէնուղ թուլթամալը օլ տուղուս ու մա թէէսիլիլի կէօրմէթտէ օլ տուղուս ուղուս, տէյիլ զագէթալա օլ տուղուս ուղուս իլին, իլա միլք ու միլէթ վէ տէվէթիլիլի, եանի վաթանըմըն սէվիլիլիլի իշին, վիւքէլայի Ֆիլիսալահա գարաթընը նազարը տիգգաթ վէ վա թանթըլիլիլիլիլիլի, սայիլ տէֆալար միսիլու, պու տէֆա տալի, աճիպանէ վէ խալիսանէ պու բօսթաաթլըն իւճրէ թի չօղալմաթ մագարաթը իւղէրինէ տափէթ իտէրիգ:

Մանգուսէմիլ 192 թէն իշին տէն տէն տէն:

Էհ, բարեկամ, կը հաւանիմ քու սրտա մըտութեանդ եւ չեմ վարանիր վարկեան մ'ալ իրաւունք տալու քեզ, եթէ չքու թիւնը երբէք անկարելի ըլլար, եւ եթէ զժողովրդի անհար չէ ըստած առածը ճշմարիտ է, գիտցիր որ ըստ չ'արդարանար քու սրտմտութիւնդ, որովհետեւ ջնջէ Հալուս սրտին մէջէն օտարամտութիւնը, բըժըկէ անոր ինքնամոլութեան ախտը, տաքցուր սառն սրտերը, միացուր վերջապէս Հայը Հայուն հետ, եւ ահա՛ կը տեսնես որ չքութիւնը անկարելի չ'է: Ուրեմն չի կրնար արդարանալ քու ալ սրտմտութիւնդ:

Ատոնց ամենն աղէկ, բարեկամ, ըսես թերեւ, բայց ո՞վ պիտի ընէ. էհ, ասոր երբէք ըսելիք մը չ'ունիմ, որովհետեւ իմ ալ խօսքս անկեանք ու անհոգի մարդերու չ'է, այլ անոնց միայն՝ որ կ'զգան թէ լաւ է անազան քան երբէք թէ ինչպէս պէտք է տղգ մը վերակազմել, եւ թէ անոր էութիւնը պահելու եւ անուցանելու համար կենսական կաթիլը պէտք է ջամբել, քան թէ թո՛ղ:

Եւ մինչդեռ ճշմարիտ Հայը ցաւօք սըրտի կը հայի ազգին այս կորստական վիճակին վրայ, եւ երկիւղի անըմբերելի սարսուռ մը կ'զգայ սրտին մէջ, եւ ահա՛ օտարամտ կը հիւժի, որ եթէ իրեն հետ դաստիարակութեան վրայ խօսելու ըլլաս, չէնքերն իսկոյն կ'զերանոցի եւ տուններն ալ մայրապետանոցի կը դարձնէ, եւ Ս. Պատրիարքն ալ իր բարձր հաւանութեամբը կը վաւերացնէ. «հաստատում եւ վաւերացուցանում զմայրապետական «միաբանութիւնն» ի մէջ ազգիս» (տե՛ս պատրիարքական կոնդակ) առանց երբէք իյուշ անելու թէ ասանկ միաբանութիւն մը մեր եկեղեցւոյ դրութեան հա-

ճա՛ն է, թէ ո՛չ, թէ ասանկ միաբանութեան մը սկզբունքն առաջուց Հայաստանի մէջ կա՛ր թէ ո՛չ, եւ թէ այս տեսակ միաբանութեանց երեսէն ո՛րչափ վնասած ու զղջացած են Եւրոպական ազգերը:

Ուստի ներեցէք մեզի ըսելու, որքան Հայր, որ ձեր այդ հաստատած ու վաւերացուցած միաբանութիւնը պապական դրութեան հետեւութիւն մ'է, զոր ոչ մէնք եւ ոչ ալ մեր Հայաստանեայց եկեղեցին կ'ընդունէ:

Ահ, բարեկամ, Հայերն ինչո՞ւ արդեօք քանի մը միշտ վատ ու տկար կողմը կը մըտածեն, ինչո՞ւ ապագային տեսիլը չեն երեւակայեր, ինչո՞ւ քաղաքական չահերու անտարբեր կը հային, եւ չեն ուզեր միութեան ձայնին արձագանքը կրկնել, զոր բարոյական միութեան համար առաջարկեց Միսթըր Քըթիս Անգղիացի եպիսկոպոսական քահանայն, մինչդեռ Գաղղիական իմաստուն պետութիւնն ալ նպաստաւոր կը համարի արեւմտեան եկեղեցւոյ պէտք արեւելեանին հետ հաշտեցնելով վերջել կրօնական խռութիւնները եւ խաղաղաւէտ քաղաքականութեան մը վսեմ սկզբունքը նուիրագործել:

Ուստի ներէ ինձ, բարեկամ, որ աշխարհի միութեան ոսկեզարու այս ցնձալից ձայններուն մէջէն Հայոց փրկութեան ապագային աստղը հմայելով վայրկեան մը բերկրիմ: Ինչ երջանկութիւն, միութեան ձայնին վրայ յառաջադիմութեան ձայն մ'ալ բերայի խորերէն մեր սրտերը կը զուարթացնէ:

Այս ձայնը գիւերթիլի վարժարանի մը հաստատութեան աւետիսն է, որուն կարեւորութիւնը այսօր մեզի համար օլուսան լուսոյ պէս յայտնի ու անհրաժեշտ է, եւ մենք եռանդաղին զգացմամբ կը յորդորենք ամէն ազգասէր՝ որ սրտով ու հոգեով միանան այս վսեմ խորհուրդն յղացող անձանց եւ նիւթապէս ու բարոյապէս մասնակցելով այս մեծ գործին՝ զայն ի գլուխ հանելու, որուն համար ամեն կերպ յաջողութիւն մաղթելով մեր կողմէն. անցնինք Աղթամարայ եւ Սոյ կաթողիկոսական խնդիրներով զբաղելու քիչ մ'ալ:

Այս խնդիրը նախորդ քաղաքական ժողովը թէպէտեւ քանի մ'անգամ յուզեց եւ հետամուտ եղաւ վերջնական կերպով լուծել, բայց Ս. Պատրիարք Հօր եւ խորէն վարդապետի կողմէ յարուցած իրաւասութեան անհեթեթ խնդրոյ մը պատճառաւ Քաղաքական ժողովոյ հետ այս խնդիրն ալ վերջացաւ: Բարձրագոյն դուռը կասկածելի երեւցուց զնաչատուր եպիսկոպոսը, բայց պատրիարքարանը խուլ ձեւացաւ եւ Ս. Պատրիարք հայրն ալ, իբրեւ կրօնական գլուխ ազգային ամեն գործոց՝ ահա այս գործին պատասխանատուութիւնն ամբողջ իր վրայ բեռնելով՝ վերջապէս վերջնական լուծում մը չտուաւ, եւ ահա ազգն ալ չփոթի ու տարակուսանաց մէջ մնաց թէ եկեղեցւոյ այս ամբաստանեալ հայրապետը իրաւ արդեօք մարդասոյան ճիւղ մ'է, թէ պաշտօնի հրեշտակ մը:

Եթէ ստոյգ է թէ խաչատուր եպիսկոպո-

առն անմեղ է, ինչո՞ւ ուրեմն անմեղութեան վճիռը չ'արձակուիր եւ դատաւարական պարագաները չեն հրատարակուիր, որպէս զի ժողովուրդն ալ միամտելով իր աղօթիցը մէջ անոր բարեխօսութիւնը հայցէ :

Իսկ եթէ եղած ամբաստանութիւնը զերպարտութիւնն չէ, ինչո՞ւ ապա թոյլ կը տրուի իրեն մեր նախնի հայրապետաց նուիրական դասը սրբապղծել իր արիւնքառն ձեռներովը :

Եթէ Ս. Պատրիարքի խիղճը չ'ներէր եկեղեցական մը մարդասպան հրատարակել եւ դատաւարտել, մենք ալ կը յորդորենք Ն. սրբազնութիւնը որ այնչափ խղճահար չըլլայ, որովհետեւ ինչ պիտի ընէ երբ պատմութիւնը սպանման պարագաներով 'իլուր աշխարհի դատաւարութեան զեաշատուր եպիսկոպոսը :

Ա՛հ, Ս. հայր, ձեր այս նշանական խորին լուսութիւնը՝ իբրեւ մարդ սխալական մտքերնու մէջ այլուր կասկածներ կը յարուցանէ, եւ ասով կը պարտաւորէք զՄաքիմիւս ըսելու թէ « ժողովրդեան մ'անկրօն ըլլալուն պատճառը մեր եկեղեցականներն են » եւ ես չ'գիտեմ թէ ինչպէս կ'արդարանաք զուր առաջի Աստուծոյ եւ ժողովրդեան՝ մարդասպան մը հայրապետական դասի վրայ բազմեցնելու թոյլտուութեամբ :

Ինչ գեղեցիկ գրութիւն, աշխարհականք ամեն տեսակ պատժի եւ դատաւարտութեան անմոռունջ ենթարկուին, եւ անա ոճրագործ եկեղեցականներն անմեղ արձակուելով առօք փառք փառաւորին :

Ոչ Ս. հայր, ձեր ալիքն ու նուիրական պարտականութիւնը կը հարկադրեն զձեզ՝ խաչատուր եպիսկոպոսը, ինչ որ արդարութիւնը կը պահանջէ, անմեղ եւ կամ մեղապարտ հրատարակելով զարժանն անօրինել :

Այս նախադգուցութիւնը եթէ ժամանակին տեղի ունեցած ըլլար, տարակոյս չ'կայ որ Աջապահան Նիկողոս եպիսկոպոսն ալ ինքնուրունաբար Ասոյ աթոռին վրայ չ'էր հարձակէր :

Բայց քանի որ այս եպիսկոպոսն ընթացքը կը տեսէ մեր աղգին, մէջ, հաւանականութեան դէմ չ'է կարծելը թէ օր մ'ալ գուցէ Զալալեան մը Էջմիածնի դասը եւ Գաղատիոյ Մկրտիչ եպիսկոպոսն ալ հակառակ ազգային կամաց, [Պօլսի] Պատրիարքական դասը ձեռք ձգեն :

1866 հոկտ. 30

ՍԻՍԱԿ

յիւսկիւտար

Պաշտօնէքի պահար թարափըմբզա կէօնտերմիչ օլան զաթ հազգընտա թէ շէքքիւրմիզի պէտան իլէ պէրապէր, կէրէք մէրգուլմ զաթըն, վէ կէրէք սայիր զայրէթի միլիյէ չէքէն զաթլարըն, պու եօլտա դալէմէրի էսէրլէրիյէ զազէթա մրգը թէպիլին իլէ, նիտալարըմբզա դար շը աքս իտիւկ, սէտա վիւրմէրիլին, վէ պարի պու սուրէթլէ, իտարէյի միլլէթի տէր իւհտէ իթմիչ օլան զաթլարըն կիթ տիլլէրի, եօլուն չըդմազ օլտուղուն ան լաթտըրմալարընը թէճա իտէրիկ :

— Բէնչէմպէհի կիւնքի Պէյօղլու պահարնա, իսթիգրազ օլունան 3000 լիրանըն Ֆայիզի իլին սէնէվի եիւզտէ 12 դուրու շտէնիլէճէք եէրտէ, սէհվէն 71-2 տէնիլիչ տիր :

Ի Լ Ա Ն Ա թ

Ա Գ Ն Է Ս

ԿԱՄ

ՓՈՔՐԻԿ ՎԻՆԱՆՈՐ ԱՂԶԻԿԸ

Ի ՔՐԻՍՏՈՅ ՇՄԻՏԷ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ Ի ԳԱՂԱԿԱՆԵ

ԼԻԻՍԻ ՊԱԼԱՍՆԵԱՆ

Իզմիրտէ Տէտեան թապխանէտէ կիւզէլճէ թապ ու թէմսիլ գըլընմը օլան պու ըիթապ 100 ահիլթէտէն իպարէթ օլուպ, վէ էրմէնիճէ օլտուղու հալտէ 7 շէր զուրուչա սաթըրմագտա տըր :

Մէղքիւր ըիթապըն բէք կիւզէլ վէ թէնսիլի պիր հիքեյէճիքտէն իպարէթ օլմարնա, պիր տիւիլթէրի միւհ թէրէմ թէրճէմէթ օլմար տախի իլալէ օլունտուղու թազտիրտէ, օգուլմանա շաեան օլաճաղընտա շիւքհէ ճայիլ տէ յիլ տիր :

Պաշտ տէֆա տախի սէյլէմիշիկ տիր, միլլէթիմիզտէ եկէր իլէրու կիթ մէյէ պաշտըր տէյի սէվիլէճէք պիր է սէր վար իսէ, օնուն տախի իլք ալեա մէթի, գըղարըն օգուլմանա, վէ հաթ թա ըիթապ թէրճէմէ իտէպիլէճէք զատար քէսպի մէհարէթ իթմէեէ պաշա մար տըր :

Պալասանեան Ֆամիլեսար պու ճիհէթլէ պիւլիւք իթիլիար իլլէմէլի, վէ միլլէթիմիզիլ ըիթապէթբէրվէրանը տախի, պէրայիլ թէշվիգաթ, եկէր պաշտ միւքեթաթ հիմմէթ իտէճէք տէրէճէյէ կէլմէմիշ իսէ տախի, պարի հիշ տէյիլ իսէ, պէյլէ ասարը մէմտու հէլլէրին իշ թիրա վէ գըրաթթըն միւսարաթ իլէ, քէնտի վաճիպէսիլի էտա իլլէմէլի տիր :

Շունու միւնասէպէթ իլէ, գալպի միլտէ հիսս իթտիլիմիզ եէնի պիր մէ սէրրէթին սէպէպի պէտանըն ճայիլ կէօրիւրիւք շէյլէքի, պու հաթթա եա զըլանէմիզէ պիր միւ հիթբէմ գաարն կէլէրէք, վէ իսթանպուլ գարիլէլլէրինտէն պիրիլինէ կիտէճէկիլի պէտան իտէրէք, Մանղուլմէսիլին բօթթա իլէ օլ կիւն իսանէսիլէ կէօնտէրիլմէյիլ պիլզաթ քէնտի սիլէ վէրլմէսիլի, զիւրա գաեք եալսօ վարօր տէրուլինտէ օգուլմանա զընը, վէ պօշա վազըթ սարֆ իթմէքտէն ազատէ գըլընաճաղընը իթատէ իլլէմիշ տիր :

Միլլէթիմիզ վագաա սէֆիլ հալտէ տիր լաքին մէյեու օլաճագ տէրէճէտէ տէ յիլ տիր, զիւրա գըղար վէ գաարնլար օգուլմանա վէ եազմանա պաշալմըլար տըր :

Էվլէթ, արթըգ միլլէթիմիզ մէյեու օլմամալ տըր, զիւրա պու իսուսուս պիւլ յիւք պիր իւմիտ, պիւլիւք պիր թէգատ տիւլալեմէթի, վէ պիւլիւք պիր թէ սէլլի տիր :

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՕՐԱՑՈՅՑ

1867

Քիւրքճեան թապխանէտէ կիւզէլ վէ թէմիզ եազըլար իլէ թապ, վէ բէսիլէր իլէ թէգին գըլընմը օլան Օրացոյց 60 ար փարա սաթըրմագտա տըր :

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

ՓՈՔՐ

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՕԳՈՑ

1867

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

ՄԵՄ

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՕԳՈՑ

1867

Արամեան թապխանէտէ կիւզէլճէ վէ բէսիլէր իլէ միւլէյիլէն օլտուղու հալտէ թապ ու թէմսիլ գըլընան ըիւլիւք Օրացոյց 60 ար փարաեա, վէ պիւլիլիւ տախի, տէվլէթլէրէ, միլլէթլէրէ, վարօրար, բօթթալար վէ սայիրէճէ էնվայի մալիւմաթլա զըմէ տէրճ իլլէտիլի թագաթիրտէ 100 էր փարաեա սաթըրմագտա տըր :

— Կէրէք էվլէրտէ վէ կէրէք մէքթէլլէրտէ թիւրքէ տէրա վիրմէք իւզրէ քեա միլ վէ տիրայէթլու պիր միւտէրիւրա արգուսիտէ պուլունանլարըն, եազըլանէմիզտէ սիւալ իթմէլլէր իլան գըլընը :

— Տօգթօր իլ Գալուստեան չիմտի մահէլլի իզամէթլին Պէյ-օղլունտա Գալիօնուլ-գուլ լուղու եագընընտա, թարլա-պաշը ճատտէսի նամ սօգաղը 195 նիւմէթլու խանէսիլէ նազլ իթմիշ օլուպ, բէնչէմպիլի կիւնլէրի սաաթ սապաշըն իքիսիլտէն սաաթ պէլլինէ գաաթար ֆուգարաաա օլան իսաթալարա պատիհապա պագաճագ օլտուղուն իլան իտէր :

— Պէշիթթալալա էրմէնի ըիլիսէսի քէօշէսիլտէ վագը 13 արշըն եիւզիւ օլան 300 արշըն արաա, ագար սուեու, սարնը ճը, իսպիլէսի վէ գուլեուսու պուլունա սուղու հալտէ, սաթլըք օլտուղուն տան, իշթիրասընա թալապ օլանլարըն Պիւլիւք-Եէնի խանըն ըիւլիւք գաթու սու գաթընընտա սաաթ ճը էրմիտ աղա Պաղտասարեան իլէ կէօրիւլմէլլէրի իլան օլունուր :

ՍԱՀԻՊ ԱՂԶԻՍ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆՔ ՀԻՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԱՆԷՍԻՆԵԷ ԳԷՑ-ՕՂԱՌՏՔ ՅՈՂՈՒ ԵՈՂԱ, ՅՈՐՈՐԱՅ ԱՅՆՈՂԱ ԳՐԱՑԵՐԻԷ ԳԱՐԵՐԵՆԱ ՆԻՄԷՐ 1867 :